

JOSIP FARIČIĆ

TURIZAM NAM JE MAKSIMALNO POTROŠIO OBALU. SVE DALJE BIT ĆE PRELIJEVANJE ČAŠE

Rektor Sveučilišta u Zadru, član Znanstvenog vijeća za turizam i prostor HAZU-a

To prelijevanje će generirati mnoge probleme u budućnosti. Pogledajte što se događa u našim gradovima tisućljetne tradicije urbaniteta, kako izgledaju jezgre, a kako izgleda ono što je nastalo izvan njih? Treba li nam trenutak propasti da shvatimo gdje smo došli, pita se prof. dr. Faričić koji je u zborniku radova HAZU-a sa znanstveno-stručnog e-kolokvija 'Turistički timeout - trenutak za novi pogled na turizam i prostor', sudjelovao s radom 'Postoji li mjera optimalnog broja turista u turističkim središtima'

IVICA NEVEŠČANIN

Novi rektor Sveučilišta u Zadru prof. dr. Josip Faričić član je Znanstvenog vijeća za turizam i prostor Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. U zbornikuradova HAZU-a sa znanstveno-stručnog e-kolokvija pod nazivom "Turistički timeout - trenutak za novi pogled na turizam i prostor", održanog na inicijativu predsjednika Vijeća, akademika Nikole Bašića, profesor Faričić sudjelovao je s radom "Postoji li mjera optimalnog broja turista u turističkim središtima".

Faričić je obrazovanjem geograf, počeo je s Rave, malog otoka koj je administrativno pripada gradu Zadru, a po majci je iz Žemunika. Tema prostora, poglavito mora i otoka, dio sumu profesionalne preokupacije.

• Zašto tema upravljanja prostorom, odnosno devastacija prostora kao posljedice turistifikacije obale, nije nikad bila tema u nekoj predizbornoj kampanji, pa ni u ovoj, premda je ključna za planiranje budućnosti? Javno ste više puta ukazivali na negativne i nepovratne procese u prostoru, no političari izgleda vas znanstvenike ne uzimaju dovoljno ozbiljno...

– Prostor je stvarno ključni razvojni resurs, ali s druge strane prostor je ambijent u kojem se živi i u kojem se ostvaruju različite ljudske potrebe, pa samim tim ulazi kao predmet različitih rasprava i pogleda. Prostor je izložen velikim promjenama s obzirom na transformaciju društva i gospodarstva uvjetovano prevladavajućim procesima, primjerice urbanizacije i velikog usmjeravanja gospodarstva prema turizmu, pogotovo u primorskom dijelu Hrvatske. U tom kontekstu posebno atraktivni dijelovi prostora funkcionišu kao prostori višestrukih dodira koji mogu rezultirati razmjene ljudi, ideja i materijalnih dobara, a s druge strane prilagoditi i kroz pro-

stori višestrukih konfliktaka. Ti konflikti mogu biti načelni između različitih gospodarskih sektora, kad, na primjer, na neki dio obale ili mora pretendiraju istodobno turizam, industrija i marmukultura, ili to mogu biti konflikti radi zadovoljenja pariskularnih interesa, bilo privatnih bilo korporativnih, javnog interesa, odnosno općeg dobra. Taj –

financijskim dobrobitima, osobito onima koji su izravno uključeni u turističko poslovovanje, a istodobno općeg dobra.

Ugrožena održivost
• Njedan od tih aspekata konfliktata, koji su sveprisutni i smazni, nije, podsjećam, te ma javnih politika. Zadržimo se na turistifikaciji obale, koja je "požerana" nekontroliranim urbanizmom, a nema naznaka za uvođenje neke regulacije. Rast je mantra uspjeha, treba li nam odrast kako bi smo sačuvali prostor?

– Uzimajući u obzir podatke o obujmu turističkog prometa, dolasci i noćenja – na najvećem dijelu naše obale i morskog poljasa mi smo već dosegnuli broj koji ugrožava održivost. Već dugo u svijetu i kod nas znanstvenici su svjesni Janusova lica turizma, što bi rekao pokojni profesor Vlatko Jadrešić. On istodobno pridoniš mnogim

po svojem previđala davajućem obliku u Hrvatskoj –

masovni turizam zapravo se javlja kao "žderać prostora", kako to kaže Krippendorf. Tako dolazimo do jednog apsurda da turizam kojeg je privukla ljepota prostora, ambijenti i kulturna baština, kada postigne prekomjernu razinu i broj posjetitelja, on taj prostor koji ga je privukao na razine nacina degradira. Usudio bih se reći, negdje i potpuno unistava kad vidimo razmjere betonizacije i banalizacije prostora.

• U kontekstu održivog turizma vi koristite pojам "kapacitet nosivosti prostora"...

– Često koristimo pojam održivog turizma, ali u im-

portaciji tog održivog turizma jedna od osnovnih kategorija trebala bi biti tzv. privatni kapacitet. On se zasniva na različitim varijablama i vrlo je dinamičan. Ne odgovara u svakoj sredini podjednako i treba uvažavati posebnosti svakog prostora. Ali činjenica je da su najdostupniji dijelovi naše obale, možda i najatraktivniji, najviše izloženi razvoju turizma, u kojem daljnji razvoj sigurno ne bi trebao razvijati na temelju dodatnog grasta brojne noćnje i posjetitelja.

• Što je alternativa?

– Stvar je, nazalost, prilično deregulirana. Jedinicama lokalne samouprave prepusta se odluka o tome hoće li dopustiti povećanje kontingenta stambenih jedinica namijenjenih iznajmljivanju. Na to možemo gledati kao na jedan razmjerno lukrativni biznis u kojem se s relativno malo ulaganja može doći do brze i dobre zarade, ali to, nažalost, rezultira stvaranjem ozračja u kojem se preferira "laka zarada" u odnosu na sve druge poslove u kojima se o iste sume novca dolazi znatno teže.

• Lakši put do zarađe kreira određenu društvenu etiku koja jest banalna, ali je zato efikasna?

– Slažem se. Imamo veliki broj ka-



JURE MIŠKOVIC / CROPIX

pacifeta apartmanskog tipa u privatnom smještu, no pitanje je koliko ga prati komunalna infrastruktura, potrošnja vode, koliko dolazi do onečišćenja okoliša emisijom uglikovodika od motornih vozila, koliko se prostora zagružuje zbog nedostatka parkirnih mjestesa. Posebno primorski gradovi i njihove povijesne jezgre, koje nisu samo kameni spomenici arhitekture i stoljećima sedimentiranoj povijesnoj nasladi. Oni su donekle funkcionirali kao živi mehanizmi u kojem se susretili lokalno stanovništvo, koje je jedan od osnovnih nositelja identiteta tog prostora. Pogleđajte što se danas događa u Zadru, Trogiru, Splitu, Dubrovniku... Povijesne jezgre funkcioniраju bipolarno: življene su u turističkoj sezonama, a u zimskim mjesecima uglavnom su mrtve zone. Da nije nekih administrativnih funkcija, svečanih kulturnih ili vjerskih sadržaja, to bi zapravo bili prazni prostori. S druge strane imamo izuzetno veliki pritisk na preostal dio neizgradjenog prostora, gdje se dograđuju intertoplaci koje nemaju nikakve veze s osnovnim načelima urbanizma. Događa nam se da tržiste nekretnina uopće ne vodi brigu o lokalnom stanovništvu, cijene nekretnina su previsoke da netko ismatri posjećenjem placom može sebiti pristupiti takvom nekretninom.

•• Deregulacija o kojoj govorite bila je namjerna. Najprije su uništeni "hobovi" znani u vidu urbanističkih zavoda, potom proizvodni sustavi, a dominanti gospodarski izvor prihoda postao je turizam i s njim povezana tržiste nekretnina, koje rapidno raste. Zadarska županija je po tome odmah iz Zagreba, koji je 12 puta veći. Lokalni regulatori, a to je politika, shvatio je gdje je izvor prihoda iz kojeg mogu puniti proračun. Politika je svjesno žrtvovala prostor da bi nakaradom sustav oprijeđio.

- To, nažalost, možemo viđjeti po brojnim zgradama duž obale izgrađenim nadvodno za stanovanje, a u većernjim satima, po broju upaljenih rasvetnih tijela u njima, vidimo da u njima nijedno ne živi.

•• Naglašavam aspekt politike jer ste u svom članku navele da je pitanje odnosa prema prostoru moralno pitanje. U Zadru, ali i u većini Dalmacije, gdje su negativni procesi turističke presele kritičnu razinu, na vlasti su konzervativne politike koje su, suprotno svojim ideološkim vrijednostima, radi luke zarade, bez krvanja dopustile rasprodaju zemlje i nepovratnu uništavanje autentičnog životnog prostora. Nitko od njih nije potkušao planom dokumentacijom zaustaviti te negativne procese, naprotiv, naširoku su potican.

Pragmatične politike

- Dijelom se slazem s vama, ali prije bih rekao da su kod nas na vlasti pragmatične politike, a ne nužno konzervativne. Bez obzira na stranačke boje, činjenica je da do izraza dolazi taj pragmatični moment, pa čak i na nacionalnoj razini.

•• Slažem se, ali to se ipak dominantno događa unutar konzervativnih političkih elita?

- Nakon društveno-gospodarske tranzicije, koja je provedena kao prebrz i nedovoljno promišljen proces koji je ostavljao

Turizam nije samo potrošač prostora, on je i jedna velika šansa. Može funkcioniрати kao fenomen koji dodatno osvješćuje lokalno stanovništvo o važnosti prostora. Možemo se zapitati po čemu smo toliko atraktivni da nas posjećuje netko izdaleka



pandemije ili političkih i energetskih kriza, kao što smo nedavno svjedočili. To nam je bila prilika za "time-out" i za jedno resetiranje, ali bojim se da to nismo iskoristili, nego smo navigli da sto prije postignemo brojive iz 2019. ili da ih prebacimo. Usprkos tomu da se sektorom ribarstva, a opet sve zbog mojeg interesaza razvoj otoka. Imamo mnoge sudionike u ribarstvu, od profesionalnih do rekreativnih, i mnogi znaju koja im je mjerja, ali mnogi i to ne znaju. Ulovili su to više ribe ne računajući na obnovu ribljeg fonda i sto će sutra biti na nekim staništima.

Svjedoci smo toga da na mnogim staništima nekih vrsta više nema, osobito najatraktivniji i konzumnih vrsta. Svjedoci smo da je sredba sve manja, da su ribe na ribarnici sve manje jer velike i kvalitetne završe u ugostiteljskim objektima... Neka sam i sam pred izazovom kad idem loviti ribu. Kad me krene, pitam se kakav stat. Je li mi dovoljno da imam za obrok i jedan paketičić stavlji u zamrzivač, ili ču potamantiti neko stanište?

Slično je turizmu, kada je doista? I ako je taj tko govoriti kome je doista? Naravno da će oni u turističkom sektoru uvijek gledati veće brojke, popunjenost i dužu sezonu, ali u jednom trenutku doći će do takve saturacije da više nećemo biti toliko atraktivni. Koliko netko može uživati u nekom ambijentu tako da on ne može pronaći svu metar kvadratnu na plazi, nego ga treba "rezervirati" ručnicima ili ležaljkama?

Ili zamislite opusdru turističkih destinacija u kojoj turist jedni od drugih ne mogu doći do slatištarice, a kamoli do galerije ili restoranu? Treba li nam trenutak propasti da shvatimo gdje smo dosli?

•• Nemoća je novog u činjenici da je kapital udjeljiv bio licemjeran, pragmatičan i amoralan.

- Zato dolazimo do toga da jedno prema prostoru često i moralno pitanje. U kojem smislu, promišljamo li u takvom razmatranju cjelinu na globalnoj ili lokalnoj razini, uvažavamo li potrebu cjeline i odnosne potaknute partikularnog i općeg dobra...

•• Navodite da je današnja turizam potrebe sagledati u holističkom pristupu. Do rješenja bi se lako došlo kad bismo znali na kojim vrijednostima sustav počinje?

- Zato dolazimo do toga da jedno prema prostoru često i moralno pitanje. U kojem smislu, promišljamo li u takvom razmatranju cjelinu na globalnoj ili lokalnoj razini, uvažavamo li potrebu cjeline i odnosne potaknute partikularnog i općeg dobra...

•• Navodite da je današnja turizam potrebe sagledati u holističkom pristupu. Do rješenja bi se lako došlo kad bismo znali na kojim vrijednostima sustav počinje?

- Gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.

U začinjenim morskim područjima nema takvih mehanizama i to je veliki izazov.

Ali gledajući negativne aspekte takvog turizma, ne smjemo zanemariti autohtone zajednice na tim područjima koje takođe ipak donijeti neke ulaze.